

vens bij toekomstige vondsten steeds nauwkeurig vast te leggen om hun waarde voor de soortbepaling te toetsen.

Literatuur.

1. HARTERT-STEINBACHER. Vögel der palaearktischen Fauna, Ergänzungsband, Berlin, 1932—1938.
2. SCHÜZ, E.: Ueber die Kennzeichen der beiden kleinen Raubmöven (*Stercorarius parasiticus* und *longicaudus*) im Jugendkleid und ihr Vorkommen in Ostpreussen. Orn. Monatsber., **41**, 1933, p. 77—81.
3. WILLETT, and H. HOWARD: Characters differentiating certain species of *Stercorarius*. The Condor, **36**, 1934, p. 158—160.

Summary: On the value of osteological characters to distinguish *Stercorarius longicaudus* and *parasiticus*.

In 1934 WILLETT and HOWARD (3) concluded, that up to that time "no infallible method of separating *Stercorarius longicaudus* and *parasiticus*, in all phases of their plumage", had been advanced.

According to these authors "the important distinction between the species lies, rather, in the difference in bodily proportions", especially in the length of the wing bones, e.g. of the humerus (*longicaudus* 83—88 mm, *parasiticus* 94—105 mm). The length of the tarsus of both species however is about the same (*longicaudus* 43—46 mm, *parasiticus* 42—47 mm). Therefore the ratio of tarsus to humerus is quite different, averaging 53% for *longicaudus* and 45% for *parasiticus*.

If birds might "be encountered, the measurements of which would fall between the maximum of *longicaudus* and the minimum of *parasiticus*" as revealed in their specimen, they "believe however that in such instances the size would closely approximate one species or the other and that the ratio of tarsus to wing bones could be used as a final check."

STEINBACHER (1) quoted these characters in the Supplement of HARTERT's Vögel der palaearktischen Fauna (p. 502).

In the collection of the Frisian Museum of Natural History, Leeuwarden, Holland, there is however a juvenile specimen with a humerus, measuring 91 mm, so exactly between the maximum of *longicaudus* and the minimum of *parasiticus*. According to Dr VOOS of the Zoological Museum, Amsterdam, however it certainly belongs to *longicaudus* on external characters.

Another specimen of the same collection has a humerus of 89 mm (so closely approximating *longicaudus*), but the ratio of tarsus to humerus is 44.9% (so the same as the average for *parasiticus*).

Therefore according to the present writer it will be necessary to study more specimen in this connection in order to test the value of these osteological characters.

Oö- en nidologische mededelingen, 1953

door

Tsj. Gs. DE VRIES

(met 1 tekstfiguur)

Een merkwaardig nest van de zwarte kraai, *Corvus c. corone* L.
Wegens kortsluiting was de heer E. LUURING, Directeur van het G.E.B. te Amsterdam, genoodzaakt een kraaiennest te laten verwijderen uit de mast van een hoogspanningsnet. Daarbij bleek dat dit nest practisch geheel van ijzer was gemaakt en totaal 1845 gr ijzer bevatte, o.a. 1 ijzerdraad van 2.65 m; 4 stuks van 2 m; 2 stuks

van 1.75 m en 21 stuks van 0.50 m; 6 ijzeren klerenhangers; 11 stuks kleinere ijzerdraadjes; 10 stukken van diverse lengte (0.75—2 m) en 1 kroonsteentje.

Nesten van ijzerdraad zijn o.a. bekend van de houtduif (*Columba palumbus*), maar niet van de kraai. Bovendien is het gewicht van het gebruikte materiaal zeer interessant.

(L. COOMANS DE RUITER).

[In Engeland zijn ook wel eens nesten gevonden van de blauwe reiger (*Ardea cinerea*), die geheel van ijzerdraad waren vervaardigd en in Zwitserland nesten van de huismus (*Passer domesticus*), die uitsluitend uit weggeworpen, gebroken of waardeloze horlogeveren bestonden. (de V.).]

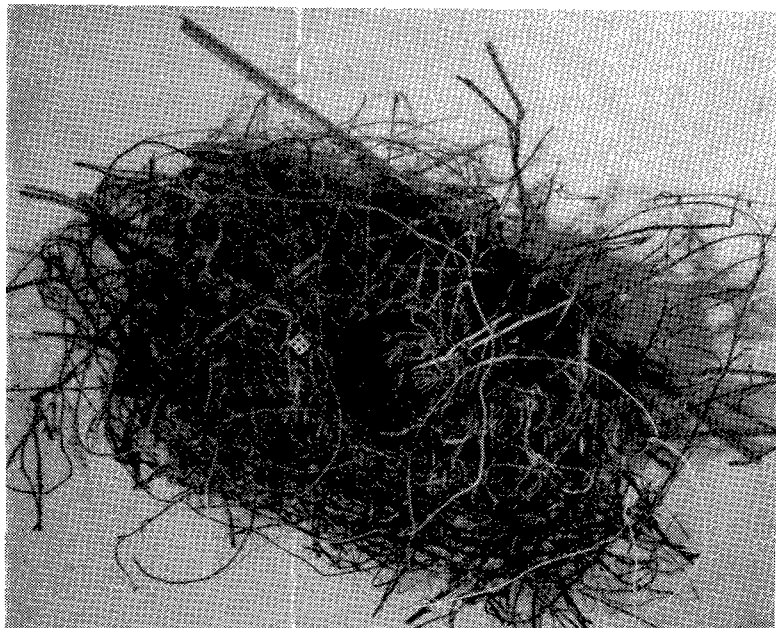

Photo Gem. Electr. Bedrijf, Amsterdam, afd. Voorlichting
Nest van zwarte kraai (*Corvus corone*), uit mast van hoogspanningsnet te Amsterdam, geheel gemaakt van ijzer; gewicht 1845 gr. April 1953.

Een abnormaal groot ei van de kauw, *Corvus monedula spermologus* (Vieill.).

De heer W. PAULUSSEN (België) gaf mij een 5-legsel van de kauw, waarvan 1 ei zeer groot was, nl.: 42.3 x 27.9; gewicht 0.990 gr. De andere eieren waren normaal. In De Ned. Vogels zijn de maxima 40.3 en 25.2 en 34.1 x 29.0; gewicht 0.871 gr.

(W. PH. J. HELLEBREKERS)

Een zeer groot nest van de kauw, *Corvus monedula spermologus* (Vieill.).

Op 30 April 1953 zag ik, met mijn zoon, bij Wassenaar een zeer

groot nest in een hulstboom, ca 6 m hoog. Het had zeker de grootte van een haviks- of buizerdnest. Bij inspectie bleek het 5 eieren en een kapotte eischaal van de kauw te bevatten. „Vrije” nesten zijn bekend, maar uiterst zeldzaam. Grote nesten van zeer veel materiaal komen ook in holten voor.

(W. PH. J. HELLEBREKERS)

[Was dit inderdaad een kauwennest en niet een verlaten bouwsel, bijv. van de zwarte kraai? (de V.).]

Merkwaardige legsels van de gaai, *Garrulus glandarius* subsp.

Van de heer W. PAULUSSEN kreeg ik een 2-legsel van de gaai, bestaande uit één normaal en één dwergei; het nest was verlaten. Het dwergei meet 21.1 x 16.1 mm en weegt 0.240 gr. De Ned. Vogels geeft als minima 29 x 21 mm en 0.456 gr.

Van de heer TEKKE ontving ik een 6-legsel van lange eieren, waarvan de gemiddelde maten 34.5 x 23.2 mm bedragen. Het maximum, vermeld in de Ned. Vogels, luidt: 36.0 x 24.5 en 32.3 x 25.0; het gemiddelde: 31.6 x 23.0 mm. Hoewel de eieren van dit legsel beneden het maximum blijven, vermeld ik ze toch, omdat alle eieren zeer lang zijn.

Op 18 Mei 1953 vonden wij bij Sevendonk, in België, een 8-legsel in een nest in een gewone den, ca 10 m hoog. Acht-legsels zijn zeer zeldzaam; zelf heb ik in 40 jaar slechts één 7-legsel gevonden. De eieren zijn aan de grote en zware kant, gemiddeld 33.5 x 24.7 mm en 0.610 gr. Het gewicht, vermeld in De Ned. Vogels, bedraagt gemiddeld 0.566 (0.456—0.545) gr. Men zou kunnen veronderstellen, dat legsels, bestaand uit een groot aantal eieren, gemiddeld kleiner en lichter zijn dan die met een gewoon aantal.

(W. PH. J. HELLEBREKERS)

[Persoonlijk heb ik slechts eenmaal een 8-legsel gevonden. (de V.).]

Vroeg met leggen beginnende spreeuwen, *Sturnus v. vulgaris* L.

In de laatste dagen van Februari 1953 werden op sommige plaatsen in Oost- en Noordelijk Friesland (o.a. te Opeinde in Smaltingerland en bij Dokkum) reeds spreeuweneieren gevonden.

(Tsj. Gs. DE VRIES)

Door muizen beroofde en daarna betrokken nesten van de goudvink, *Pyrrhula p. coccinea* (Gm.).

Onder Netersel, N.Br., vond ik in 1953 tal van goudvinknesten, die waren verstoord door muizen; deze roofden eerst de eieren en bouwden daarna hun nesten in die van de goudvinken.

(K. WALDECK)

[Eierenroof door muizen komt meer voor, maar dat deze zich daarna in de geplunderde nesten installeerden, heb ik nimmer waargenomen. (de V.).]

Een laat broedsel van de rietgors, *Emberiza sch. schoeniclus* (L.).

Op 5 September 1953 trof ik, onder Vianen, een rietgors aan, die zijn jongen voerde.

(K. WALDECK)

[De Ned. Vogels (p. 140) geeft als broedtijd „tot Juli”; NIETHAMMER (Deutsche Vogelkunde, I, p. 140) zegt echter: „vereinzelt sogar bis in den August”. (de V.).]

Een laat broedsel van de bosrietzanger, *Acrocephalus palustris* (Bechst.).

Op 16 A u g u s t u s 1953 vond ik, onder Vianen, een nest van de bosrietzanger, met 4 eieren.

(K. WALDECK)

[Dit is inderdaad een late datum. Broedtijd volgens De Ned. Vogels (p. 243): „Juni en Juli”; volgens NIETHAMMER (Deutsche Vogelkunde, I, p. 331) „ab Ende Mai und Juni, vereinzelt noch im letzten Julidrittel”. (de V.).]

Merel, *Turdus m. merula* L., broedt tweemaal achter elkaar in hetzelfde nest.

Evenals in vorige jaren maakte in 1953 een ♀ tweemaal gebruik van eenzelfde nest in een tuintje te Delft. Zowel op 1 April als 3 Mei bevatte het vier eieren; er was geen derde legsel.

(W. PH. J. HELLEBREKERS)

[Het zou interessant zijn te weten of het hier telkens hetzelfde wijfje betreft, dat dan dus blijkbaar van het meermalen gebruiken van hetzelfde nest een gewoonte maakt. (de V.).]

Een vroege merel, *Turdus m. merula* L.

Op 14 April 1953 vond ik in een stadstuin in Den Haag een merel-nest met 2 jongen. Overblijfselen van 2 andere jongen lagen onder het nest; zij waren het slachtoffer geworden van een kat. Aan de hand van de foto's uit HEINROTH en de beschrijving in Merkblatt über das Beringen nichtflügger Vögel (Der Vogelzug, 6, 1935, p. 85) stelde ik de leeftijd van het oudste jong op 11 dagen vast. Dit betekent, dat het op 3 April uit het ei gekropen moet zijn. De broedtijd bedraagt 14 dagen, zodat het wijfje op 20 Maart is gaan broeden op 4 eieren. Bekend is, dat iedere dag een ei wordt gelegd. Terugrekenend komen wij dan op een eerste ei-datum van 16 Maart. De literatuur vermeldt als vroegste datum voor Nederland 8 Maart 1921, Haarlem (STRIJBOS, Hoe heet die vogel?, p. 111).

(M. J. TEKKE)

[In mijn dagboek komt voor: „8 April 1920 vliegt in een stadstuin te Leeuwarden een viertal jonge merels uit”. Stellen we het bebroeden op — maximaal — 14 dagen, het verblijf in het nest ook en tellen we daarbij 3 dagen op voor het eierenleggen, dan komen we op een totaal van 31 dagen en moet het eerste ei van dat broedsel dus op 8 Maart zijn gelegd. (de V.).]

Een laat broedgeval van de winterkoning, *Troglodytes tr. troglodytes* (L.).

Op 25 S e p t e m b e r 1953 zag ik bij Boxtel een juveniel ex. van de winterkoning met sterk gestreept vederkleed en enige donsveertjes in de nek. Bij een geschatte leeftijd van 3 weken, moeten de eieren omstreeks 20 A u g u s t u s zijn gelegd.

(W. PH. J. HELLEBREKERS)

[De Ned. Vogels (p. 316) geeft als broedtijd „tot in Augustus”. (de V.).]

Bestaan er verschillende stammen bij de koekoek, *Cuculus c. canorus* L.?

Bij het doorzien van mijn collectie viel het mij op, dat onder de bij Nieuwkoop verzamelde eieren zoveel kleine exemplaren voorkwamen, o.a. met de volgende maten: 20.0 x 15.3, 20.1 x 15.4, 20.5 x 14.9, 21.0 x 15.5 en 21.0 x 16.6 mm. Het gemiddelde van 20 eieren uit die streek was 21.7 x 16.3. Nederlandse eieren uit andere streken zijn gemiddeld veel groter. Dit wijst dus wel op een of meer bepaalde koekoekstammen.

(W. PH. J. HELLEBREKERS)

[Reeds REY en ook VAN PELT LECHNER namen het bestaan van verschillende „gentes” bij de koekoek aan. Of dit echter inderdaad zo is, kon, bij mijn weten, nog nimmer worden vastgesteld. (de V.).]

Een laat broedsel van de watersnip, *Capella g. gallinago* (L.).

Op 4 Augustus 1953 werd bij Dokkum een nest met 3, nog onbebroede, eieren van de watersnip gevonden.

De Ned. Vogels (p. 865) geeft wel is waar als broedtijd „van de tweede helft, soms reeds van het begin van Maart tot in Augustus”, maar bij een — normale — broedtijd van 21 dagen zouden de jongen uit dit nest pas in de laatste week van Augustus zijn uitgekomen. Dergelijke late legsels zijn m.i. niet als „Nachgelege” te beschouwen (zoals o.a. NAUMANN doet), maar zijn, dunkt mij, een bewijs, dat de watersnip soms twee broedsels per jaar grootbrengt.

(Tsj. Gs. DE VRIES)

Terugvondsten van in het buitenland geringde vogels, 26

door

Dr C. G. B. TEN KATE en J. TAAPKEN

3a. CORVUS CORONE CORNIX — BONTE KRAAI¹⁾.

Stockholm,

U-28.205, ♂ juv. 18-V-52, Närke, + 27-IV/2-V-53, Oldeholtpade-FR. (B-tK)

T-9.092, ♂ ad. 30-III-46, Småland, + 14-XI-52, Albergen-OV. (ML)

5. CORVUS MONEDULA — KAUW.

Copenhagen, 596.782, ♂ juv. 22-VI-51, Copenhagen, + 12-X-52, Hulst, Z. Vl.-z. (ML)

9. STURNUS VULGARIS — SPREEUW.

Stockholm, YO-5.771, ♂ juv. 5-VII-51, Öland, + 18-III-52, Wognum-NH. (3)

Stavanger, 724.214, ♂ 17-X-52, Orn. St. Jaeren, + 20-XI-52, Loosduinen-ZH. (ML)

Riga,

75.756, ♂ vóór najaar-38, Lettisch S.S.R., + 22-XII-38, Heerhugowaard-NH. (ML)

117.585, ♂ 9-VI-40, Lettisch S.S.R., + 16-X-40, Hollandse Rading-u. (ML)

¹⁾ De nummers corresponderen met die in „De Nederlandsche Vogels”; ML = Museum Leiden; B-tK = BOSCH en TEN KATE.